СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 223. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 26-го вересня 1939. No. 223. Jersey City, N. J., Tuesday, September 26, 1939. VOL. XLVII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": Bergen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: Bergen 4-1018, 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРОЄКТ НОВОГО НЕВТРАЛЬНОСТЕВОГО ЗАКОНУ

ВАШИНҐТОН. — Десять сенаторів, що в заграничній політиці погоджуються з урядом, накреслили проєкт нового невтральностевого закону. На основі нього дозволяється всім воюючим краям за готівку купувати в Америці зброю й амуніцію, але ті продукти воюючі краї мусять самі забрати з Америки власними кораблями. Коли би перехоплено якийсь американський корабель, що перевозить ці продукти до воюючих країв, то власник його буде покараний $50,000, або пятьма роками тюрми.

ХОЧУТЬ 300-МИЛЕВОЇ МОРСЬКОЇ СМУГИ.

ПАНАМА. — Делеґати американських країв, що зїхались у Панамі на наради у звязку з вибухом европейської війни, піддають думку, щоб усі американські краї домагались від воюючих країв захования 300-милевої невтральної смуги здовж берегів Північної і Південної Америки. Коли вони хочуть розбивати кораблі і вирівнювати свої воєнні порахунки, то хай роблять це на далеких морях, 300 миль від американських берегів. Колиб так ухвала перейшла на згаданих нарадах, то тоді всі чужі воєнні кораблі, які вступилиб на ту невтральностеву смугу, булиб відігнані, або інтерновані американськими воєнними кораблями та літаками.

НОРМАН ТОМАС ЗА ЕМБАРҐО НА СОВЄТИ.

НЮ ЙОРК. — Провідник американських соціялістів, Норман Томас, вислав до Рузвелта листа, в якім домагається, щоб Америка простягнула заборону вивозу зброї також на Совєти, бо фактично Совєти знаходяться також у стані війни. Совєти, писав Томас, вступили на чужу землю без волі її уряду; з польською армією вони мали криваві сутички, а також брали і далі беруть польських вояків у полон. Це все виразні познаки, що Совєти знаходяться у війні і тому їх треба трактувати нарівні з іншими воюючими країнами.

КООПЕРАЦІЯ В НАГІНЦІ ЗА ШПИГУНАМИ.

ВАШИНҐТОН. — Голова федеральних аґентів, Едгар Гувер, заявив, що багато цивільних американських організацій зголосили свою охоту співпрацювати з вишукуванням шпигунів і саботажників в Америці. Головне федеральне бюро у звязку з тим видало інструкції цивільним людям, якими засадами вони повинні керуватись, шукаючи шпигунів. Отож про підозрілі вчинки вони мають доносити поліції, або федеральним бюрам. Але при тім повинні добре провірити справу й не пориватися з доносами, коли чогось точно не знають. Не можна також пускати якихось непровірених сензаційних вісток, або самому шукати шляхом доносів дешевої реклями.

ЗЇЗД ЛЕҐІОНЕРІВ У ШІКАҐУ.

ШІКАҐО. — Тут почали вже зїздитись делеґати від міліона леґіонерів, учасників попередньої европ. війни. Делеґатів буде коло 1,300. Сподіваються, що це буде дуже рухливий і напружений зїзд. Леґіонери є рішуче проти участи Америки в европейській війні. Вони збираються в тому напрямку переголосувати певні резолюції.

ҐУРАҐАН У КАЛІФОРНІЇ.

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС. — Після довшої нестерпної спеки навістив Каліфорнію ґураґан. Вітер дув зо скорістю 60 миль на годину. Він порозбивав багато яхтів і повалив деякі будинки. При тім убив сім осіб, а 22 десь заґубились. Правдоподібно також понесли смерть.

З ТРАҐЕДІЇ НА МОРІ.

НЮ ЙОРК. — Сюди вернувся з Европи корабель „Американський Фармер", який привіз зо собою врятованих з захопленого субмариною англійського корабля „Кафірістана" 29 осіб. Залога і врятовані розказували про те, як то німецька субмарина їх затопила. При тім хвалили людяне поведення капітана субмарини, який правдоподібно через те поніс враз з товаришами смерть. Отож, давши людям змогу висісти в рятункові лодки і затопивши корабель, капітан субмарини звелів рятунковим лодкам причепитись до субмарини і так почав тягнути їх ближче ірляндського берега. Це тревало кілька годин. Втім надлетів англійський бомбовик і почав кидати бомби на субмарину. Субмарина пішла під воду, але не знати, чи ціло, чи розбита.

ПРОТИЛЕТУНСЬКІ ГАРМАТИ ДЛЯ НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК. — Нюйорські власті поставили домагання вищим властям, щоб ті придбали для Ню Йорку 200 протилетунських гармат. Міські власті ніби переконані, що ті гармати не будуть мати практичного примінення, але всетаки хочуть їх мати на всякий випадок.

ЕН МЕККОРМИК ПРО ТРАҐЕДІЮ УКРАЇНЦІВ ПІД ПОЛЬЩЕЮ

НЮ ЙОРК. — У „Ню Йорк Таймсі" з 25. вересня ц. р. відома американська журналістка Ен МекКормик в статті під заголовком „Розбиття Східної Галичини є символізоване у Львові" пише: „Тяжко думати про Львів, щоб не поділяти розпуки малого, краснорічивого професора університету, що витратив пять годин, щоб вияснити польський бік українського питання; і спаралізованого старого українського архиепископа, що, дивлячись зо свого високого вікна на місто, розпачав над терпінням свого народу.

„Тепер Львів не буде більше сперечатись. Чомусь так видається, мабуть тому, що Львів був такий „західній", що доля того нещасного міста виглядає сумнішою, ніж доля Варшави. Бо Львів ніколи не належав до „конґресової Польщі", якою правила Росія. Під назвою „Лемберґу" він був австрійським близько 150 літ. Від 1921. р., коли він знов перейшов під Польщу, він став центром внутрішньої боротьби між поляками й українцями і головним центром акції за незалежну Україну.

„З російською окупацією поляки й українці рівночасно є побиті. Також український рух, і сам у собі і як підойма для німецької експанзії. Американська Організація Державного Відродження України післала до президента Рузвелта і до голов головних европейських держав телеґраму, що таврує російську інвазію як „рух, щоби поневолити ще нових 8 міліонів українців, разом з 40 міліонами, що тепер живуть під совєтською тиранією". Але польська Україна, раз вона буде інкорпорована до Совєтів, буде мати менше шансів визволитись, ніж інші частини Польщі. Щоб скінчити з українським рухом раз на все, щоби позбавити Гітлера вигідного інструменту, при помочі якого він міг би простягнути свою силу і на Совєтську Україну, мусіло бути одною з головних причин, що штовхнуло Сталіна звязатися з Німеччиною. Ще заки він з тим покінчить, він може довершити ту роботу тим, що захопить і Карпатську Україну, залишку України, що належить до Мадярщини".

СТАНОВИЩЕ ЦЕРКВИ В НІМЕЧЧИНІ В СПРАВІ ВІЙНИ

Берлін. — Як католицький так і протестантський епископ повидавали ріжні відозви, якими взивають німецьких жовнірів боротися за „німецьку перемогу і справедливий мир", взиваючи до помочі св. Архистратига Михайла. Католицький епископат поручає „повинуватись фіґерові й бути готовим віддати себе цілого Батьківщині".

ДЕ ПРАВДА?

Берлін. — Нацистичний міністер пропаґанди, Ґебельс, заявив заграничним кореспондентам, що вісті про те, що нацистичні провідники мають за границею зложені грубі міліони долярів, є „звичайною брехнею міжнародних брехунів і фальшивників". Такою самою брехнею, казав він, є англійська „вигадка" про бунти в Чехії і Моравії і те, що Німеччина хоче нарушувати невтральність Бельгії, Голяндії й Люксембурґу.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ЛЬВІВ ПІДДАВСЯ НІМЦЯМ, А НІМЦІ ВІДДАЛИ ЙОГО СОВЄТАМ

БЕРЛІН. — Німецькивий воєнний комунікат подає, що німецькі війська вже забралися цілком зпід Львова. З комунікату далі виходить, що Львів вкінці піддався німцям, а ті віддали його совєтській армії, а самі відступили.

СОВЄТСЬКА ПРЕСА ПРО ЛЬВІВ.

МОСКВА. — Американський кореспондент Ґеде доносить, що совєтська преса розписується дуже широко про „заняття" Львова та про ту овацію, яку зчинило у Львові населення совєтській армії й владі. Кореспондент додає, що це могло дійсно статись, бо жиди становлять велику частину населення міста, а для них совєтська окупація є кращою від нацистичної. Далі пишеться в совєтській пресі, що Львів є заваленим комуністичними летючками і кличами та портретами совєтських діячів. Московська преса підкреслює, що комуністична пропаґанда у Львові є в повному розгарі. Це видно найкраще по тім, що зараз з обняттям влади совєтськими військами показують у кінах фільму „Ленін у 1918 році", а публика „витає ентузіястично Леніна і Сталіна", себто ті сцени в фільмі, де виступають актори, що їх представляють. Подібні совєтські фільми везуть разом з наступаючим совєтським військом і показують їх зараз у місцевостях, які займають. Таке діється на всіх просторах західньо-українських і білоруських земель.

„МИНУЛИ ДНІ ТЕМНОТИ..."

МОСКВА. — Московські „Ізвєстія" широко розписуються про культурні осяги України і Білорусі під Совєтами. Пишуть, що ті землі під Совєтами стоять культурно „далеко вище від тих західньо-українських і білоруських земель", що їх тепер Совєти заграбали. Та, пише московська ґазета, темні дні „несправедливости і нужди" минули для українців і білорусів, що досі були під польським пануванням.

НАСЕЛЕННЯ „ВИДАЄ ВОРОГІВ..."

МОСКВА. — Американський кореспондент подає, що совєтська преса твердить, що Совєти заводять на західньо-українських землях відразу совєтські порядки. Пише, що українське населення помагає „виловлювати польських жандармів і офіцірів". Виходить далі, що це „населення" видає чекістам не тільки тих жандармів і офіцірів, але взагалі „найгірших ворогів українського народу". Всюди, як пише московська преса, большевизація в повному ході. Всюди звиваються політичні комісарі, розкидуючи між населенням повно комуністичної літератури. Беземельні вже позабирали землю. Большевицький письменник Мінаєв нападає навіть на тих поляків, що ще за царату боролися з царською Росією і шукали проти неї помочі в Японії. До цього американський кореспондент додає, що це виглядає дивним, коли це пише большевик, бо поляки чейже боролись тоді з царатом і за своє визволення. Далі кореспондент подає і про совєтську пресу, яка повстає на західньо-українських і білоруських землях. Вся вона комуністична і видавана на такий лад, як її видають у Москві. Між дальшими українськими місцевостями, що опинились під большевиками, є такі: Грубешів, Любомль, Угнів, Комарно, Дрогобич.

„БОРОТЬБА ДО ЗАГИНУ".

ПАРИЖ. — Польська амбасада в Парижі оголосила комунікат, у якому протестує проти совєтського наїзду на „Малопольску" і заграбання Совєтами „11 міліонів поляків" та три четвертини Польщі. Каже, що німці віддали Совєтам так багато землі тому, що бояться, що на тих землях готова була вибухнути революція. Комунікат подає, що Варшава далі борониться по геройськи та що для всіх поляків не лишається ніщо інше, а тільки „дальша боротьба до загину" з Німеччиною і Совєтами.

ГІТЛЕР УТРАТИВ ВПЛИВ НА СХОДІ ЕВРОПИ.

МОСКВА. — Аґенція Гаваса подає, що Совєти контролюють тепер цілий схід Европи, Балтик, Польщу і Румунію, не лякаючись нападу з боку Німеччини. Це значить, що Гітлер, пішовши до війни з аліянтами, втратив контролю над сходом Европи в користь Росії.

БОЛЬШЕВИЗАЦІЯ ПІД ПРОВОДОМ РАДЕКА.

ПАРИЖ. — Провід у большевізації західньо-українських і білоруських земель, як і польських, що опинились чи опиняться під Совєтами, буде в руках Карла Радека, галицького жида, що свого часу відгравав у Совєтах велику ролю, а в 1936 р. попав трохи в неласку, бо опинився між „троцькістами".

ВАРШАВА В ОГНІ

Варшава. — Варшавське радіо подає, що німці обстрілюють місто з гармат так сильно, як ніколи пердтим. Кожного дня є кількадесять летунських налетів. Наслідком бомбардування згинуло в однім тільки дні понад 1,000 осіб. Але, каже голос через радіо, місто буде далі боронитись. Радіо далі благає аліянтів прийти з допомогою.

НЕМА ПОЛЬЩІ І Є ПІДСТАВА ДО ЗАМИРЕННЯ

Рим. — Ось таке заявлення Мусоліні. Дораджує аліянтам числитися з тим, що Польщі вже нема і нема защо битись, бо Польща більше не повстане. Така заява характеристична тим, що Італія вважалась завжди приятелькою Польщі. З неї виходить, що Мусоліні таки далі стоїть при Гітлері й дає аліянтам пізнати, що коли тепер не прийде до замирення, то вибухне справжня світова війна, в якій Італія не буде невтральною. Ця заява є торуванням дороги новій мировій пропозиції Гітлера, яка має десь внедовзі наступити. Але справи виглядають так, що Англія й Франція відкинуть цілком певно й ту пропозицію, бо згідно з їх заявами боротьба йде за знищення націзму і Гітлера.

НА ЗАХОДІ ПІДГОТОВА ДО ВЕЛИКОГО БАЮ

Париж. — Французький воєнний комунікат подає, що німецька артилерія стріляє без перерви і щораз сильніше. Також напливають щораз нові німецькі сили. З того заключають, що в короткому часі зачнеться на заході велика німецька офензива.

ТИСЯЧІ РОЗСТРІЛЯНИХ У РУМУНІЇ

Букарешт. — В Румунії привертають спокій залізною рукою. Подають, що у звязку з убивством премієра Калінеску розстріляно від трьох до чотирьох тисяч осіб, яких держано в концентраційних таборах як запідозрених у звязках з Залізною Ґвардією. Та одно певне, що розстріляних є дійсно багато та що розстрілам нема кінця. Побоюються за життя короля. Поліція приказала позамикати всі вікна і двері в тих будинках, що сусідували з Атенеум, місцем жалібних відправ підчас похорону Калінеску, в якому то похороні взяв участь румунський король Кароль і його син.

НА ВІЙНУ.

Перепущена англійською цензурою світлина відізду англійських жовнірів з Лондону до прибережної стації, звідки кораблі заберуть їх кудись до Франції. Замітні написи на поїздовім возі.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОВТОРЮВАННЯ БРЕХНІ НЕ ЗРОБИТЬ З НЕЇ ПРАВДИ

Від згоди Гітлера зо Сталіном наступив поважний перелом у большевицькій агентській пресі в Америці. Змінилося передовсім відношення до націзму й фашизму. Перестали большевицькі агенти страшити ними своїх дітей, як чортом, а стали до них відноситися з потуранням, належним союзникам. Перестали передівсім малювати Гітлера як Люципера, втілення всього найгіршого в світі.

Є це просто переломові переміни в становищі, які американські ґазети називають смертельним скоком, натякаючи на відому штуку циркових блазнів, що підскакують з місця вгору, роблять у повітрі виворот і падуть назад на стопи. Хоч як карколомним є цей виворот, та він ще нічим у порівнянні з тим виворотом, що большевицькі агенти роблять серед українського народу. Погодившися з Гітлером, Сталін вислав свої полки на заняття західних українських земель. Негайно большевицькі агенти розкричалися в своїх ґазетах про великі благословенства цеї окупації для українських людей. ЛЬВІВ ВИЗВОЛЕНИЙ! — репетували большевицькі аґенти в своїй ґазеті такими великими буквами, які надаються на наліпки на плоти й паркани. „ЧЕРВОНА АРМІЯ ВИЗВОЛИЛА ЗАХІДНУ УКРАЇНУ" — кричать другого дня. Визволення! Визволення!! — кричать іще раз і ще раз, думаючи, що повторяти постійно хочби найбільший абсурд, то він може прийметься за правду. Думають вони тепер повторюванням тієї самої пропаґанди задурманити нарід, щоб він приняв окупацію Західньої України за визволення.

Що Західня Україна потребувала визволення, це правда. Польща завзялася була доконати український нарід, знищити його зовсім і на його місце засадити польський. Словом, з України зробити Польщу. Український нарід не хоче вмирати. Він хоче жити й розвиватися. Він хоче звільнитися з польських окупантів та з усіх цих обмежень його свобідного розвою, які на нього наложила Польща.

Та з того, що він хотів скинути з себе польське ярмо, ще не виходить, що, відкинувши це ярмо, він хотів наложити на себе друге ярмо, німецьке, мадярське, румунське, чи яке інше. Не хотів він теж наложити на себе й московського ярма, яким саме являється окупація Західньої України російськими військами. Правда, большевицька Росія голосить засади національної рівности й свободи, але український нарід уже добре знає, що вона їх ніколи не переводить, а переводить у життя саме противні засади нерівности, національного панування, ті самі засади, які переводила у західній Україні польська окупація. Український нарід знає це дуже добре й навіть вічне повторювання агентів Росії про визволення України не переконає українського народу, що заняття Західньої України це визволення.

Промова през. Рузвелта в конґресі

Дня 21. цього місяця виголосив президент Рузвелт на збірнім засіданні конґресу промову, в якій поручав конґресові змінити теперішній невтральностевий закон, а невтральність Америки полишити міжнародньому праву і конґресові.

На вступі президент заявив, що він належить до тих, що гаряче прагнуть не допустити Америки до війни. Неслушно поступають ті, що є проти його політики в імя того, що, мовляв, вони є за мир. „Хай жадна група не прибирає назви мирового бльоку. Ми всі належимо до нього", говорив президент.

Далі президент виявив лихі сторони теперішнього невтральностевого закону. Отож на основі нього, з хвилиною війни двох інших країв, чи цілих союзних бльоків, Америка забороняє вивіз воєнних продуктів до воюючих сторін, а також забороняє затягати в Америці для них позички. Але під „воєнними продуктами" розуміється лиш готову зброю й амуніцію. Теперішній невтральностевий закон позволяє вивозити американськими кораблями до воюючих сторін, наприклад, мосяжні бляхи, але не дозволяє продавати готових стрільних мосяжних ґільз. Дозволяється також вивозити бавовну, але не приготовану до воєнних цілей. Дозволяється вивозити харч і сирівці, а також півсирівці, хоч ці продукти в нинішній війні такса само потрібні, як і готова зброя. Вивозячи сирівці до воюючих країв, ми тим наражаємо Америку на міжнародні неприємности, а навіть на небезпеку війни, говорив президент. Крім того ми позбавляємо американські фабрики й американського робітника нагоди заробітку. Бо воюючі краї, купуючи в Америці сирі, або напів вироблені продукти, переробляють їх у своїх краях своїми руками.

На місці теперішнього невтральностевого закону президент радив у засаді поставити міжнародне право, а також конґрес, який кожний раз буде нараджуватися, що робити й приспособлятись до тих відносин, що можуть непередбачено виринути.

Президент поручав, щоб конґрес ухвалив таке: Дозволити вивіз зброї, амуніції і всяких інших продуктів до всіх воюючих країв, але під умовою, що вони ті продукти куплять тут в Америці, розрахуються за них і самі візьмуть на свої кораблі, не наражуючи в той спосіб американських кораблів на розшуки з боку воюючих субмарин. З хвилею купна ціле ризико за доставу переходить на ті сторони, які продукти купили. Фактично, ті продукти з хвилиною купна перестають бути власністю Америки; тому її цілком не обходить, що станеться з ними на широких водах.

Далі президент поручав, щоб заборонити американцям їздити на чужих кораблях. А коли хто хоче їхати на чужім кораблі, головно на кораблі воюючої сторони, то хай це робить на власне ризико. Коли чужа субмарина затопить даний корабель та позбавить когось життя, то хай родина не має претенсії до американського уряду. Також президент поручав законодавство, що заборонялоб в Америці затягування позичок для воюючих сторін.

Це був би позитивний плян, як вдержати Америку від війни, говорив президент. Вкінці він зазначував, що хоч дуже бажав би сказати щось радісне про теперішню війну, то не може, бо не бачить скорого кінця. Навпаки, казав президент, так видається, що та війна буде тревати довго і потягне за собою для цілого світу дуже прикрі наслідки. Серед таких відносин обовязком американського уряду і провідних кол думати в першій мірі про інтереси Америки і можливо охоронити її якнайбільше від тих лихих наслідків, які матиме війна на Европу й решту світу.

УВЕЧЕРІ 3. ВЕРЕСНЯ 1939 РОКУ

(З мого римського щоденника).

Сьогодні в одинацятій годині ранку Англія, а в пятій годині вечора Франція виголосили війну Німеччині. Німецько - польський конфлікт за Данціґ і „коридор" — це фатальне породження версайського договору, — не зміг бути зльокалізований і охопив уже пів Европи.

Але в Італії — спокій. Італія зробила все можливе, щоб умовити Польщу відмовитися від війни і врятувати в той спосіб світ від страшної катастрофи загальної війни, а себе — від поновної втрати своєї самостійности. Але всі її зусилля, всі умовлення дипльоматів, усі заклики на радіо і в часописах залишилися марними. Польща занадто вірила у військову міць своїх спільників і ґарантів, занадто була упоєна своєю мрією „великодержавности", щоби послухати отсих порад. Вже від двох днів на її території точиться кривава боротьба, і німці повільно, але певно посуваються вперед.

Але в Італії — спокій. У передбачуванні подій дуже багато чужинців повиїздило. Не видно зовсім туристів. Не чути ані англійської ані французької мови. Але в Асоціяції Закордонних Журналістів зустрічаю ще двох поляків. На вулицях досить порожньо, але світло. Впродовж двох днів і Рим, як Париж та Лондон, був в обіймах глибокої темряви, але з учорашнього вечора вулиці знову залиті світлом. Скачуть, як і завжди, світляні реклями і вітрини крамниць сяють безчисленними лямпочками.

Проносяться автомобілі. Сьогодні — їх останній день, бо від завтрішнього дня всі приватні авта, задля необхідности ощаджувати бензину, засунуть на довгий час по гаражах. Та чи дійсно на довгий? Чи не прийде по них якийсь післанець із листком про реквізицію? Але сьогодні вони ще бігають...

Коло двірця рух зростає. Зустрічаються чисельні молодики у військових одностроях і таксівки викидають на пішоходи юрби жінок і дітей, що — на всякий випадок — звільняють Велике Місто. Але тут же, по всіх ближчих каварнях, грає музика і ніби безжурний натовп споживає морозиво, потягає з насолодою прохолодні напитки та прислухається до пристрасно тужливих мельодій екзотичного танґо... Трохи віддалік дві величезні світляні кулі звисають над переносним столом, де невтомний визискувач людського оптимізму розграє в льотерію (по 50 чентезимів квиток) квитки (по 12 лірів) на славнозвісну льотерію в Мерано, що з яких чотирьох чи пятин міліонів кандидатів невідмінно вибирає одного міліонера. Чи не привабливо зробитися міліонером за 12 лірів?! А тут ще підвертається нагода зробитися таким самим міліонером — тільки за 50 чентезимів! Італійці страшенно люблять пробувати своє щастя, і навкруги стола під двома блискучими світляними кулями такий стиск народу, що й не протовпишся!

Вечір прегарний. Тихо. Пальми ледве-ледве повівають під подихом пестливого повітря. І, дивлячись на цей натовп, що пристрасно надіється вибитися в міліонери, ціною 50 чентезимів, не вважаючи на такі самі пристрасні надії й сподівання всіх своїх сусідів, так трудно повірити, що цього самого вечора розпочато гру в цілком інакшу льотерію, де важитиметься життя і смерть не тільки окремих одиниць, але цілих народів... Хто виграє, хто програє? Що доля судитиме українському народові? Будучність темна, але в душі живе спокійна певність: у новому розділі Европи, що неминуче прийде після цієї війни, український нарід вибореє собі належне йому місце.

Евген Онацький, Рим.

З Карпатської України

(Відомості, передані за КУПС).

В Карпатській Україні страшна дорожнеча.

Люди, що втікають в світ за очі з тієї нещасної землі до Словаччини, дивуються, які в Словаччині низькі ціни при високих заробітках, тоді, коли в Мадярщині заробітки дуже мізерні, а ціни дуже високі. На Верховині метр. сотнар кукурудзи коштує 22 пенґе (152 к., за нашої влади лише 98 к.), черевики, ті, що в нас коштували 29 к., стоять 12 пенґе (34 к.), ті, які за нашої влади стояли 39 к., в Мадярщині коштують 17 пенґе (110 к.). Звичайні робітничі чоботи, які в нас продавав Батя за 79 к., коштують у Мадярщині 35—40 пенґе (250—280 к.). Першорядні харчові продукти коштують тепер: клг. хліба 0.48 п. (к. 3.35, в нас 2.20), сало п. 2.50 (21 к., в нас 13.20), свиняче мясо п. 2.80 (к. 24, в нас 12), волове п. 2.60 (к. 21.20, в нас 10 к.) і т. д. Коли ці аґрарні продукти в аґрарній державі такі дорогі, то що межемо сказати за текстильний товар, якого просто не можна заплатити. Одяг, який за нашої влади можна було дістати вже за 320 к., у Мадярщині нижче 150 пенґе (1,050 к.) не купите.

Колиб не вірили цим оповідачам, нехай говорить лист з Мукачівщини, що датований цими днями: „...мадярська господарка стоїть дуже зле, нічого не будують, бо матеріял надзвичайно дорогий. Один метер бляхи коштує 140 п. (980 к., а колись 350 к.). Один череп (дахівка) стоїть тепер 40 філерів (2.80 к., колись 25 сотиків). Мурники, тесарі праці не мають жадної, безробіття страшне. Трохи праці є з паливом (в Ужанщині й Бережанщині), але за 14-годинну працю заробіток тільки 1 пенґе і 20 філерів.!. Це жахливе!. Робітники пробували домагатися вищого заробітку, але їх жандарми побили в немилосерний спосіб...".

Коли й цьому хтось не повірить, то можемо йому задемонструвати летючкою таки мадярської партії салашівців (мад. нар. соціялісти)... „Ми думали, що з приключенням Верховини поліпшиться доля мадярського робітника, але ми помилились, бо нужда, голод страшний. Пропала праця, прапав заробіток і пропав хліб, мадярського робітника ждуть злидні. **До кращого життя звиклий верховинський робітник** (підкреслення наше) зо страхом дивиться на 10—15 філеровий заробіток на годину. Господар ані в сні не може думати, щоб за мій пшениці купив три пари чобіт. Тепер пшениця 25 пенґе, а пара чобіт 45..."

Ось такі гаразди на „Срібній Землі", що ще не так давно зазнала кращого життя. (КУПС).

Мадяри крадуть, як сороки.

В американсько-українському домі в Хусті закватирувались мадяри і розікрали дорогі меблі. На протест деяких наших людей частина була звернена, але цінні фотелі пропали... Із владних будинків коштовні картини позабирали мадяри собі і вивезли до корінної Мадярщини. Залишені приватні помешкання порозбивали і позакрадали, не тільки білизну й меблі, але навіть тяжкі фортепіяни, як то сталось у письменниці Ірини Невицької, якій ограбили хату, що вартувала 40,000 к. Покрали одяг, білля, перини, подушки, позакрадали прекрасні вишивані річи, повисилали додому і ще в листах хвалилися, що народ так їх радо прийняв, що обдарував їх такими чудовими ручними працями... Розбили хату д-ра Дудикевича в Воловім, д-ра Пежанського в Березнім, інж. Івана Гопка в Перечині, д-ра Комаринського в Хусті, Івана Трухлого в Сваляві, ограбили Евгена Шереґія в Хусті (крім меблів, закрали цілу білизну, одяг, навіть образи із стін...). Наші мадярські офіцири відвожували чужі річи тягаровими автами і посилали до Мадярщини, почавши від звичайної склянки на заварювання, аж до найдорожчих меблів, уважаючи все те за свою „здобич". (КУПС).

Зруйнування українського шкільництва в Карпатській Україні.

Шкільництво в Карпатській Україні за 20-річної праці дійшло до надзвичайно гарних успіхів. Особливо за нашої влади ступило воно на високий рівень західньо-европейського шкільництва. Та це все мадяри знищили. Де було 12 учителів, таким тепер буде по одному, бо мадярам народньої освіти непотрібно. Учительок домашніх ручних праць взагалі не буде. Помічні вчителі (що скінчили ґімназію чи Торг. Академію), які роками вчителювали, не будуть приняті на службу, тільки з учительськими кваліфікаціями, (що кінчили семинарії).

Нинішня платня вчителя в перших службових роках виносить місячно 105 пенґе, але це тільки на „Фелвідейку (арбітражна територія, що в осені припала мадярам) і в Карпатській Україні, бо в корінній Мадярщині платня вчителя виносить лиш 75 пенґе місячно. Платні нашого вчительства будуть до цієї міри знижені. (Як відомо, в Мадярщині народній учитель — це парія, людина там починається тільки від барона...).

Наших учителів переслідують. Котрі ще і вчать, поперекидували їх в найдальші закутини, жінку з чоловіком розлучили і понад 100 кільометрів.

Вже розпочали свою „діяльність" т. зв. реґабілітаційні комісії і кого не виправдають, зараз звільняють із служби. Цікаво, що багато позвільнювали таких, які взагалі не були арештовані, ані переслідувані, а між „виправданими" є й такі, що сиділи по вязницях і таборах. Більш як половину нашого свідомого вчительства „реґабілітаційними" комісіями вже викинено на вулицю, а решту повикидають мовні іспити (бо й такі будуть з мадярської мови).

Це відноситься тільки до народних шкіл, а горожанські школи й середнє шкільництво понищено ще гірше. (КУПС).

Карел Чапек.

ГОРДУБАЛ

КНИГА ПЕРША.

27)

Юрай віддихнув. „Тому йду за тобою, знаєш? Ти не маєш жінки, тобі нема чого мститись. Вони — ані не повірилиб; але ти їм це посвідчиш, Якиме. Це було розумно, що взяла наймита, коли чоловік десь тинявся по світах; але замикалась на горищі, гак як грім, сам бачив. А такий Ґерич буде ще варнякати! Мовляв, вісім літ тощо. Скажи, хто її знає краще — Ґерич, чи я? Тільки плечем ворухнула, груди були під сорочкою. А той там долі, той при потоці, це був синок із Леготи, я його бачив, прийшов із Леготи. А люди — зараз пльотки".

Яким трясе головою. „На, випий це, це для здоровля".

Юрай сьорбає гарячий узвар і дивиться у вогонь. „Гарно тут у тебе, Якиме. Та скажи їм це, тебе послухають; ти, кажуть, знахар. Що то була слушна й вірна жінка"... Дим щипле очі, Юраєві течуть сльози; якось шпичато стирчить йому ніс. „Тільки я, тільки я знаю, яка вона! Ех, Якиме, хоч зараз поїхав би назад до Америки, а гроші для неї"...

„Лиш випий це разом", примовляє Яким, „загріє це тебе!"

У Гордубала виступає на чолі рясний піт, він почуває себе слабим і щасливим. „Я міг би тобі розповісти про Америку, Якиме. Багато я вже забув, але стрівай, пригадаю"...

Яким тихо прикладає на вогонь; Гордубал швидко дихає й щось бурмоче крізь сон. На дворі перестає дощ, тільки зо смерек за колибою падають важкі краплі; але туман котиться далі. Хвилинами заричить віл, і Чувай іде подивитись, чи з чередою все гаразд.

Яким почуває щось у спині, це Гордубалові очі; Юрай уже від хвилини не спить і дивиться запалими очима.

„Якиме", хрипить, „а що, сміє чоловік сам собі відібрати життя?"

„Що?"

„Чи сміє чоловік сам собі відібрати життя?"

„Нащо?"

„Щоб утік від думок. Є такі думки, Якиме, що — до тебе не належать. Думаєш собі... скажім... що збрехала, що не була в сусіда"... Юраєві якось скривились уста. „Якиме", захрипів, „як мені цього спекатись?"

Яким заглиблено моргає. „Тяжка річ. Думай до кінця".

„А що, коли на кінці є... тільки кінець? Чи може тоді чоловік сам собі зробити кінець?"

„Не треба", каже Яким стиха. „Нащо це? І без того помреш".

„А — скоро?"

„Коли хочеш знати — скоро".

Яким устав і пішов із колиби. „А тепер спи", обернувся він у дверях і зник — як у хмарах.

Гордубал спробував устати. Слава Богу, вже краще, тільки голова якось мотається й тіло таке дивне, мягке, наче би було з самих ганчірок.

Юрай поплівся на двір, до туману; нічого не видно, лише чути дзвоніння череди, тисячі волів пасуться в хмарах та бімбамкають дзвінки. Юрай іде, йде, й не знає, куди власне; адже маю вернутись додому, думає, а тому мушу йти. Лише не знає, чи йде догори чи додолу; мабуть додолу, бо — немов падає; а може кудись угору, бо йде намагаючись і тяжко дихає. А, це однаково, щоб додому. І Юрай Гордубал поринає в хмарах..

XXIV.

Знайшла його Гафійка в хліві. Корови були неспокійні, й Поляна її післала: піди, подивись там. Лежав на соломі й хрипів.

І вже не сперечався, коли Поляна його вела до світлиці, тільки намагався звести брови. Роздягла його й положила в ліжко.

„Хочеш щонебудь?"

„Ні", простогнав і спав далі; щось йому снилось і потурбували його — що це було? Ґерич чейже не був в Америці, все поплутали, тепер знов треба починати все від початку. Лиш колиб воно так не тяжило на грудях, це мабуть пес Чувай, саме на груди мені ліг і спить. Юрай ґладить собі неспокійно рукою зарослі груди: спи собі, дурнику, і як тобі сердечко треться! Ну, гевале, та й важкий же ти!

Хвилину спав, а коли розплющив очі, стояла Поляна в дверях і питаючо дивилась. „Як тобі є?"

„Краще, серденько". Боявся заговорити, щоб воно не згубилось, щоб воно знов не перемінилось на його діру в Джанставні. Адже це — як удома: мальована скриня, дубовий стіл, дубові стільці. У Гордубала забилося серце: адже я нарешті вернувся додому! Господи, яка довга дорога, чотирнацять днів на ловердеку та в потягу — чоловік наче переламаний. Але ворухнутися не смію; краще заплющити очі й тільки знати, що ти тут...

(Далі буде).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

НА РІЖНІ ТЕМИ

ВТЕКЛИ, ЧИ НЕ ВТЕКЛИ?

П.П. Йолес, редактор польського щоденника в Ню Йорку, „Нови Свят", у своїй радіовій промові до поляків розкрив, що серед американських поляків панує вприводу розгрому Польщі велике пригноблення й розчарування. Виходило з його слів, що багато американських поляків гостро осуджують поведінку польської армії й польського уряду в цій війні. Звертаються з безпощадними дориканнями передовсім проти польського президента Мосціцького й головного команданта польських військ, маршала Ридза-Смігльо-го, за те, що вони в грізну небезпеку втекли з польської держави до Румунії.

П.П. Йолес виправдував Мосціцького й Ридза-Сміглього тим, що, мовляв, вони поїхали до Румунії реорганізувати там відступаючу поза границі польську армію, щоб звідти знову вдарити на німців та звільнити Польщу. Як каже П.П. Йолес, польський уряд мав угоду з румунським урядом, що на випадок відступу польської армії на румунську територію Румунія армії не роззброїть, але дозволить її наново сформуватися й почінати кампанію. Зо слів П.П. Йолеса виходило б отже, що румунський уряд зломив свою обіцянку. Отже американські поляки мали би посуджувати не свого президента й маршала за зраду й боязливість, але румунський уряд за віроломство.

Якби справа справді малася так, як каже Йолес, якби справді була така угода між Румунією й Польщею, то вона означала б, що Румунія мала намір вступити до війни по польському боці. Це є досить далекойдуча заява й румунський уряд певно заперечив би її, якби про неї знав. Чи відповідає вона правді, чи може це тільки така польська пропаганда, щоб виправдити незовсім гонорову поведінку провідників цивільного уряду й армії, покаже доперва будучність.

ЗМІНИВ, ЧИ НЕ ЗМІНИВ?

У своїй промові з Данцігу німецький диктатор Гітлер заговорив нарешті про цікаве питання: чи думала Німеччина добувати Україну? Як відомо, багато людей, що читали нацистичну „біблію", себто Гітлерівий „Майн Кампф", винесли враження, що він хоче забрати від Росії її західні провінції для німецької експансії, а деякі українці думали, що він, розваливши Польщу, Румунію й Росію, здобуде, чи дозволить збудувати, самостійну Україну.

У своїй данцігській промові Гітлер заявив, що він не має і ніколи не мав амбіції добувати для Німеччини Україну.

Чи так є, як він каже, чи справді він ніколи такого бажання не мав, чи може колись мав, а нині не має, важко нині сказати. Якщо так воно справді є, як каже, то шкода, що цього не сказав скорше.

НЕЗАЛЕЖНА ЛИТВА ПРИДАЛАСЯ ПОЛЬЩІ.

Ціле своє двацятьлітне існування нововідбудована Польща загрожувала незалежності Литви. Польща забрала від Литви її столицю, Вильно, і зовсім не крилася з наміром загарбати цілу Литву. Пілсудський, польський диктатор, був литовського роду й через це вважав себе управненим забрати для Польщі край, де він родився, дарма, що литовці зовсім не бажають собі належати з поляками до одної держави, а навіть рідний брат Пілсудського є гарячим литовським патріотом і стоїть за незалежність Литви.

Часто здавалося, що занят-та Литви Польщею є лише питанням часу. Поляки в приступі щирости зовсім цього не перечили: вони зовсім не бачили цілі, для якої мала би існувати незалежна литовська держава.

Та доля дала полякам науку: Коли німці розбили німецькі польські війська й ці почали відступати та коли потім проти них зявилася зо сходу ще російська армія, вони почали втікати на литовську територію. Отже придалася Литва й полякам: мають куди втікати. Якби поляки були захопили Литву, гнали б їх німці й москалі литовською територією аж до наступної границі, а якби не була німецька границя, то не було би й куди втікати.

ЛЕКЦІЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ.

Подібну научку, але в противний бік дістала британійська імперія в Америці.

Колись, звісно, Британія мала в північній Америці цілу низку кольоній. Все майже атлантійське побережжя північної Америки, від Канади, що тоді належала до Франції, аж майже по Фльориду, що належала до Еспанії, признавано залежність від британійської імперії. Одначе тут, де нині стоїть місто Ню Йорк, була голяндська кольонія, Нові Нідерлянди.

У другій половині 17. століття, підчас війни між Голяндією й Англією за торговельне панування над нововідкритим новим світом, англійський адмірал, князь Йорк, зявився нагло з англійською фльотою в Америці й заняв голяндську кольонію зо столицею Новим Амстердамом. Він перехрестив місто Новий Амстердам на Новий Йорк (для відріжнення від міста Йорку в Англії); Нові Нідерлянди стали кольонією Ню Йорком.

Коли яких 110 літ пізніше англійські кольонії в Америці збунтувалися проти англійського короля й почали війну за незалежність американських кольоній, керманичі американського повстання могли свобідно перекидати свої війська з північних кольоній до південних і навпаки. Кажуть історики, що якби так Англія не була заняла голяндської кольонії Нових Нідерляндів, то повстанські сили з північних англійських кольоній, як Ню Гемпшир, Мейн, Масечусет, Конетикот, Род Айленд були би відділені від повстанців з Пенсилвенії, Меріленду, Вірджінії й Каролайни, тоді як англійська сторона, підсичувана фльотою через море, мала би одну базу. Вони й не сумніваються, що в такому випадку повстання англійських кольоній в Америці було би скінчилося розгромом.

НЕ КАЖИ ГОЦ, ПОКИ НЕ ПЕРЕСКОЧИШ.

Щож до відносин Польщі до Литви, то з огляду на відносини величини цих країн поляки поводилися супроти Литви з грубою погордою, яку вони лише дуже рідко закривали.

Розказують, що коли Пілсудський, литовець, відвідав у Варшаві свого брата Юзефа, польського диктатора, литовець остерігав польського диктатора, щоб він не перетягав струни, бо вперте відмовлювання віддачі Вильна Литві може скінчитися зле, бо війною між Польщею й Литвою.

„Тому то я й остерігаю вас", сказав з терпкою іронією Юзеф Пілсудський. „Це було б для Литви дуже зле"...

ЗНАЛИ, ЧИ НЕ ЗНАЛИ?

Коли Німеччина подала вістку про зближення до Росії, англійський уряд заявив страшне здивування. Він зробив вид, немовби він заговорився з приятелем, а цей йому витягнув з кишені гаманець.

Тепер англійський уряд оголосив документи про переговори між Німеччиною й Англією перед вибухом теперішньої війни. Зо слів самого Невіла Гендерсона, британійського амбасадора до Німеччини, видно, що він дав англійському урядові осторогу про можливість німецько-російського порозуміння цілих шість днів перед проголошенням цього порозуміння Німеччиною.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПЕРШЕ ШКОЛА, А ПОТІМ ПОЛІТИКА.

Маємо Народні Доми, клюби, товариства. Маємо і церкви. Але хто живе між нашим народом, той знає, що всі сьогодішні одиниці вже тепер ломлять собі голову над тим, кому це все припаде, хто буде тим займатись.

Приглядаючись до нашого життя на місцях, завважую, що багато нашої молоді від нас відпадає, відокремлюється і пропадає. Ось цього не можна збувати мовчанкою, бо наша байдужність принесе нам велику втрату. Наша молодь мусить остатись при нас. А ми повинні про це подбати. Супроти цього нам треба всюди, у всіх місцевостях, звернути більшу увагу на нашу школу. І мусимо за всяку ціну зліквідувати наші гурткові тертя. В імя нашої будучности в Америці треба нам усунути політичні непорозуміння, ту політичну гризню, від якої молодь відвертається, а подбати спільно про піднесення нашого культурного життя. Виявім більше зацікавлення до рідної школи. Питаймо в хаті дитину, чого вона вчиться в тій школі. Подбаймо за добрих учителів. А з цього буде більше користи ніж з „політики", бо таким чином врятуємо молоді покоління для української ідеї й для української церкви. Інакше своїми спорами і своїм політиканством завдамо самі собі національну смерть в Америці. А українська справа вимагає, щоб українська іміграція в Америці жила і цеї справи далі боронила, бо українська земля ще не є вільна.

о. С. Г.

АРМАНД КАЛІНЕСКУ

румунський премієр, котрого оноді вбили в Букарешті заговірники з „Залізної Гвардії".

БАГАТСТВА.

У муніціпії Мараба, стейту Пара, п. Пліініо Пінейро відкрив багаті зложжя діямантів, де вже, крім багатьох менших, знайшов один діямант, що має 500 каратів. Більш тисячі люда покинули свої господарства і шукають у згаданім місці діямантів.

А в Мінас Жерайс, в дистрикті Брежавба, відкрито новий радіо-активний мінерал, дотепер незнаний. Його названо „джалнітa", іменем славного бразилійського мінеральоґа Джалма Гімараіс, що свого часу також відкрив два нові мінерали, „оножадіта" і „ешвежінґа".

ДЕЩО З ЖИТТЯ ВОЛИНІ

Студіювання Волині.

Українське громадянство не завжди знає, що діється на Волині. Дехто уявляє собі, що тут крім „ревіндикацій" та всякої іншої політики ніхто більше нічим не займається. А тимчасом деякі відлами польського громадянства — про що повинні знати українці — поважно студіюють Волинь у ріжних ділянках. Скільки, напр. цінного матеріялу може знайти українець у такому „Річнику" рівенському! З нашої історії, з фолькльору і т. д.

У ділянці студій над Волинню працюють тут спеціяльно зорганізовані Т-ва: „Волинське Товариство Приятелів Науки" і „Волинський Науковий Інститут". Цими днями названі організації в порозумінні з державним Геологічним Інститутом зорганізували в Луцьку наукову конференцію, присвячену питанню лессових ґрунтів на Волині. У конференції взяли участь професори університетів із Кракова, Львова, Варшави й Вильна та кільканадцять представників ріжних наукових інституцій і організацій.

Цікаво, що конференція, присвячена Волині, включила в її питання й Щебрешин на Холмщині, що цілковито відповідає історичній території Волині.

Були виголошені такі реферати: „Два лесси у Клевані", „Про клімат і мандрівки рослин у часах останніх ледників у Польщі", „З петрографічних питань", „Копальна фльора між двома лессами з околиць Щебрешина" (Холмщина) й „Висліди останніх дослідів геологічного верчення на Волині".

Учасники конференції відбули наукові прогульки в ріжні місця Волині. Між іншим — до с. Гнидави (Глиндави, як звали колись), знаного в історії з гончарства та з цікавих геологічних нашарень.

Замісць „Сільського Господаря" що інше.

Селянською молоддю Волині, позбавленою своєї культурно-станової сільсько-господарської організації, якою є в Галичині „Сільський Господар", зацікавилось польське громадянство в формі курсів і т. зв. „рільничого приспособлення" (П. Р.).

Розмірами цієї акції з черги українське громадянство повинно поцікавитися. Отак у мин. 1938. р. закінчило працю в рільничій підготові (П. Р.) 2,200 осіб у 350 гуртках (у 255 місцевостях). Сьогодні працює коло 3,500 осіб у 450 гуртках („зесполах") у 330 місцевостях.

Через те, що на Волині є 2,700 громад і коло 300 тис. господарств, то виходить, що саме на 8 громад ведеться П. Р., а один учень припадає на 90 господарств.

Активність на терені української селянської молоді проявляють особливо такі польські організації: Волинський Союз Сільської Молоді, Стшелецький Союз, Католицьке Т-во Мужеської Молоді і таке саме жіноче. Найбільший доступ до селянської молоді має Вол. Союз Сільської Молоді — він дає сьогодні до П Р. 2,350 осіб у 320 гуртках і 230 місцевостях.

Найсильніше опанував цей Волинський Союз Сільської Молоді кремянецький повіт: має він тут 68 кружків, вишкіл за м. р. до „людових университетів" 18 осіб. Готує для П. Р. в майбутньому року 90 гуртів („зесполів"), усього 808 осіб.

Треба додати, що в дійсності справа виглядає трохи інакше, ніж на папері і що наша сільська молодь більше національно стійка, ніж дехто думає.

Урожай на Волині.

Цьогорічний урожай збіжжя, не зважаючи на брак дощів, добрий. Соломи буде менше, ніж у мин. році, зате збіжжя намолотніше. На нещастя, град спричинив великі шкоди (у деяких місцях до 80 відс.) приблизно у 20,000 господарствах (на Волині коло 7 відс. усіх господарств). „Повшехни Заклад Убезпеченьу Взаємних", як підраховують, заплатить коло міліона злотих відшкодування.

Не зважаючи на добрий урожай і на те, що ще чимало є на Волині тогорічного зерна й муки, починається вже спекуляція: в той час, коли ціни на муку й хліб та булки повинні б обнизитись, вони тут навпаки — йдуть угору.

Клопіт із Бугрином.

Є на Рівенщині велике село Бугрин, про яке в минулому році розписувалася брукова преса на всі лади. Там, бачите, війт Степанчук „ревіндикувався", став „шляхтичем" і пообіцяв умить „ревіндикувати" цілу волость.

Та „людина стріляє, а Бог кулі несе". „Ревіндикація" війта Степанчука нікого не потягнула за собою, зате витворила ферменг, через який те село знову попалося на сторінки польської преси.

Передусім дехто з православних „на вість" війтові перейшов до... евангеликів-реформістів. Війт почав алярмувати польські сусільницькі чинники.

І ось — як повідомляє „Експрес Поранни" — до Бугрина має приїхати на літо суспільно-військовий студентський табор, очевидно — ревіндикаційний. Подруге, починаються в брукових доносах на місцевих інтеліґентів і свідоміших селян. Такий донос поганого сорта маємо в варшавськім часописі „Вечур Варшавскі" (ч. 187 з дня 5. VII. ц. р.) під заголовком: „Визнавці церкви Р. Є. Ц. ширять пропаганду на Волині", в якому читаємо:

„Найбільше скупчення ісповідників Р. Є. Ц. (реформ.-єван. церкви) на терені рівенського повіту знаходиться в бугринській волості (війта Степанчука), де кілька сіл заліщається під впливом рішучих пропагаторів пастора... і бувшого посла Павлюка. Ствержено навіть, що в помешканні Павлюка на одиноким залишенім образі „Тайна вечеря" уміщено „тризуб". Ці пропагатори знаходять найчастіше прихильників серед молоді і вже сьогодні мешканці сіл Колесники, Сухолець і Бугрин знаходяться в більшій частині під їх впливом".

Дуже сумнівно, щоби помогли подібні доноси на образи та їх власників.

СС.

ЩЕ МАЛО ВІЙНИ.

В додатку до страхіть японської війни китайці мають тепер іще нове страхіття: повінь. Китайська родина йде шукати поживи.

УВАГА! ТОРОНТО Й ОКОЛИЦЯ! УВАГА!

ЗАХОДОМ ДВОХ ВІДДІЛІВ УКР. НАРОДНОГО СОЮЗУ

відбудуться

В ПОНЕДІЛОК, 2. ЖОВТНЯ (ОСТ. 2, 1939)

в УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДНОМУ ДОМІ, 191 ЛІПІНКАТ УЛ.

СОЮЗОВІ ЗБОРИ

На Збори запрошується всіх українців міста Торонта й околиці прибути масово й послухати промови головного секретаря Українського Народного Союзу, який прибуде з Ню Йорку.

Головний секретар, п. Д. Галичин, в Торонті буде говорити перший раз. У. Н. Союз є така велика й цінна для нашого українського народу організація, що про нію є що говорити. Також буде цікаво всім нам послухати, яке добро й користи дала вона українському народові на протязі довгого свого існування.

Тому просимо Вас не оминути нагоди й прибути масово в понеділок вечором, 2. жовтня, до Українського Народного Дому на Ліпінкат улиці й послухати промови головного секретаря У. Н. Союзу, яка напевно буде цікава для всіх нас у сьогодішні часи.

Початок точно в годині 8:30 ввечір.

Голова В. Баган. Секретар В. Гринк.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

КОМІТЕТ ВІДДІЛІВ УКРАЇНСЬКОГО НАРОД. СОЮЗУ

скликає

НА ЦЕЙ ЧЕТВЕР, 28. ВЕРЕСНЯ 1939,

СОЮЗОВІ ЗБОРИ

Проситься представників усіх місцевих відділів, належачих до Комітету, конечно прибути на ті збори; на них будуть обговорені справи, що відносяться до дальшої праці нашого Комітету.

Місце зборів: Карпатієн Гол, 217 Іст 6. вул. Початок 8. вечором.

ЗА УРЯД:

Е. ЛЯХОВИЧ, голова; П. КУЧМА, секр.; І. ГАЛИЧИН, касієр.

ЗВИЧАЇ РОПУХИ.

Мало яка звірина так зберігає звичаї, як звичайна ропуха.

Ропуха складає яєчка все в тому самому місці. Коли перенести її навіть на віддаль кількох кільометрів, старається вона перемости всі трудноті, щоб лиш вернутись на це саме місце і там зложити яєчка.

Коли ропуху нести з її гнізда навіть у мішку, так, щоб не могла зорієнтуватися щодо напрямку, в якому її несуть, випущена на волю віднайде своє гніздо.

ЦІКАВИЙ ВИНАХІД.

Потідомляють з Ріо де Жанейро, що Норвіно Матос з Петрополіс винайшов апарат, при помочі якого може припинити в означеній годині роботу всіх радіових апаратів, вживання ультрафіолетних промінів та взагалі яких би то не було електричних інсталяцій. Апарат є получений зо звичайним годинником. Подробиць бракує.

ПРОДУКЦІЯ ПАПЕРУ В БРАЗИЛІЇ.

В Бразилії існує 29 фабрик паперу ріжного роду. Дві з них не працюють, а з 27 деякі обмежили свою продукцію через брак замовлень і низькі ціни.

Капітал, вложений у ті фабрики, доходить до 140 міліонів мільрейсів, а їх нормальна продукція виносить 140 міліонів кільограмів.

Більшість фабрик знаходиться в Сан Павло, естадо Ріо і Федеральному Дистрикті, а всього одна на півночі, в Пернамбуко.

На півдні, Парана, Санта Катаріна і Ріо Гранде до Сул, мають усього 4 фабрики паперу, з чого одна з них — паранська — належить до найбільших у Бразилії. Продукція її виносить 8 міліонів кільограмів річно.

ЗРАДЛИВІ ШОКОЛЯДКИ.

В місті Бресчія в Італії на переїзді через залізничий тор льокомотива наїхала на самохід, який перевернувся і розбився. Шофер самоходу вийшов ціло, але цілий вантаж розсипався по вулиці: були це скрині, виповнені шоколядками. Діти з сусідних домів використали цей випадок і засобилися щедро в шоколядки. По якімсь часі переконались вони, що в нечесний спосіб здобуті присмаки спричинили несподівану прикрість: бо були то шоколядки... з сильною дозою ліку на прочищення.

З ПЕРСІЇ НОСЯТЬ ЦИЛІНДЕР ЗА КАРУ.

В Европі циліндер носять здебільша лише дипльомати й достойники. Цілком інакше є з Персії. Тамошні люди вважають циліндер смішним накриттям голови і вкладають його на голову лише тим особам, яких хочуть осмішити й понизити. У деяких селах циліндри є спеціяльно призначені для осіб, що заслужили собі на кару. Особа, засуджена на ношення циліндра, мусить його постійно носити цілий час кари і є тоді посміховищем для юрби.

ОЛІМПІЙСЬКІ ІГРИЩА 1944-го РОКУ В ЛОНДОНІ.

Міжнародний Комітет Олімпійських Ігрищ, якого конгрес відбувся недавно у Лондоні, рішив, що 13-та Олімпіяда відбудеться у столиці Великої Британії. Числять уже тепер, що прибуде коло 6,000 змагунів та 250,000 гостей. Лондон був уже раз тереном ігрищ, а це у 1908 року.

ШКІЛЬНІ КНИЖКИ

КУПІТЬ ІМ ПОТРІБНІ КНИЖКИ!

Не досить післати дитину до школи. Треба їй ще дати книжки, без котрих вона не може навчитися читати, а потім книжки, щоби заохотили її читати.

Ось Вам вибір таких книжок для дітей:

ДРУГА КНИЖЕЧКА (читанки для 2. кляси) М. Матвійчука — 50 ц.

ТРЕТЯ КНИЖЕЧКА (читанка для 3. кляси) М. Матвійчука — 60 ц.

ЧЕТВЕРТА КНИЖЕЧКА (читанка для 4. кляси) М. Матвійчука — 75 ц.

ШКІЛЬНИЙ СПІВАНИК у двох частях. Зладив Ф. Колесса — 75 ц.

СПІВАЙМО, збірничок пісень на два голоси для шкільної молоді. На весняне свято пісні. Зладив Ф. Колесса — 20 ц.

ЗБІРНИК НАРОДНІХ ПІСЕНЬ. В укладі на три голоси для ужитку шкільних хорів. Зладив Ф. Колесса — 60 ц.

СПІВАНИК для дітей дошкільного та шкільного віку. Зладив Михайло Гайворонський — 30 ц.

МАЛИЙ БАНДУРИСТ, збірка пісень для дітей. Підібрав і впорядкував Михайло Таранько — 20 ц.

ДИТЯЧІ ЗАБАВИ, зібрав і впорядкував Михайло Таранько. Містить гарні забави і пісні для дітей з музикою до пісень — 35 ц.

СЕРДЕЧНИЙ ВІНОЧОК, вязанка святочних бажань для українських діточок. Зміст: Бажання на іменини або уродини, на Новий Рік, на Великдень, на Різдво, на Свято Матери. Також деклямації на Свято Матери. — 30 ц.

ПРИГОДИ РОМКА БОМКА. Я. Вільшенка. Веселі вірші з малюнками для добрих дітей. — 30 ц.

МАЛА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ, І. Крипякевича — 15 ц.

МАЛИЙ КАТЕХИЗМ християнсько-католицької релігії. Уложив о. Іван Рудович — 35 ц.

БІБЛІЙНІ ОБРАЗКИ. Перші початки науки релігії. о. С. Біленький. Ілюстровані — 35 ц.

ХРИСТІЯНСЬКО-КАТОЛИЦЬКА НАУКА ВІРИ в біблійних оповіданнях для дітей. о. С. Біленький — 50 ц.

ДЛЯ УЧИТЕЛІВ:

МЕТОДИКА правописних і словесних вправ з додатками: **диктати, зразки говірок і спис висловів.** Практичний підручник для вчителів і кандидатів учительського знання. Зладив д-р Кость Кисілевський — 65 ц.

МЕТОДИЧНИЙ ПІДРУЧНИК до навчання перших початків українського письма. Зладив М. Матвійчук — 75 ц.

Замовлення слати:

"SVOBODA"

P. O. Box 346 Jersey City, N. J.

ДАЛЕКО МЕНШЕ.

Це щира правда, що наша услуга коштує далеко менше, ніж пересічна людина є встані заплатити. Це річ природна, що хто бажає якоїсь спеціяльної услуги, той надіється спеціяльних коштів за ту услугу.

Але кожда родина може домагатися від нас услуг, і не лякатися якихнебудь спеціяльних коштів. Наші услуги є мінімальні і є встані задоволити всякі людські домагання.

STEPHEN J. JEWUSIAK & SON FUNERAL DIRECTORS

77 Morris St., Jersey City — Phone: Bergen 4-5989

34 E. 25 St., Bayonne — Phone: Bayonne 3-0540

„PAX ROMANA"

„Pax Romana" — Міжнародня Федерація Католицьких Студентів, повстала в 1921. році, за почином трьох народів, що були неатральні в часі світової війни; а саме: швайцарів, еспанців та голяндців. За ціль поставила собі; дати змогу студентам ріжних, ворожих досі народів, навязати контакт із собою, щоб таким чином могти: Restaurare omnia in Christo.

І тому то кожного року головний секретаріят „Pax Romana", що міститься постійно в Фрібургу в Швайцарії, скликує міжнародні конґреси, на які зїжджаються представники ріжних націй, майже з усіх держав світу. Важне в цій міжнародній федерації те, що членом її стають організації національні, без огляду на їх державну приналежність. Це дало змогу й нам, українцям, вступити в члени цієї Федерації, хоч ми нація недержавна. Вже в 1932. році принято в члени „Pax Romana" Товариство Українських Студентів Католиків „Обнову" зо Львова, а в 1937. р. — Ліґу Української Католицької Молоді із Злучених Держав. Не треба хіба додавати, що ми користуємось там рівнорядними правами, такими самими, як кожна інша орґанізація державної нації. Від 1932. р. беруть теж делеґати Т-ва „Обнова" участь у конґресах „Pax Romana", і зискали собі там уже таке довіря і пошану, що в 1937. р. представник львівської „Обнови", проф. д-р М. Чубатий, ввійшов до екзекутиви, цебто головної управи „Pax Romana", як директор підсекретаріяту „Pro Oriente".

Ціла федерація поділена на т. зв. підсекретаріяти; на чолі кожного підсекретаріяту стоїть директор, вибраний на конґресі представниками всіх орґанізацій. Найбільше є підсекретаріятів професійних: правників, медиків, фармацевтів, студентів фільософії, журналістики; а крім цього: місійний, суспільний, студецток, „Pro Oriente". На чолі цього останнього стоїть уже третій рік українець. Ціллю підсекретаріятів професійних, це дати змогу студентові даної професії оформитись в дусі християнсько-католицької доктрини, та таким способом творити кадри світських апостолів у кожній професії. Підсекретаріят „Pro Oriente" займається справами сходу, а головно проблемою унії; праця студентів у цьому підсекретаріяті полягає на тому, що через пізнання сходу вони мають старатись усувати всі перешкоди культурного, національного чи політичного характеру, що стоять на перешкоді зединенню церков. Цей підсекретаріят „Pro Oriente" це безперечно набуток, що має вартість для цілої української нації.

Останній, 18-тий з черги конґрес „Pax Romana" відбувся в днях 27. серпня до 9. вересня 1939. р. у Вашинґтоні та Ню Йорку. Взяло в ньому участь коло 500 делеґатів ріжних націй, в тому біля 200 з Европи. Тут треба додати, що американський комітет взяв усіх европейців на своє повне удержання.

Загальна тема студій конґресу була така: Католицька Акція й Університетська Молодь. У малих ґупах передискутували представники ріжних народів всі аспекти цієї теми. Загально всі стверджували велику відповідальність кожного студента перед своїм народом, тому теж порушували проблему виховання еліти, цебто активних та бойових провідників для кожної нації, звертали увагу на набуття совісного професійного знання, відповідного християнсько-фільософічного оформлення студентів, щоб вони стали добрими лицарями Христа.

Найважнішим успіхом цьогорічного конґресу було те, що до праці „Pax Romana" втягнено цілу Америку, бож приїхали сюди делеґати Канади (вони були найчисленніші, 88 осіб), та майже цілої латинської Америки. Тому американці заложили теж собі бюро співпраці між двома Америками. Участь представників обох Америк, як теж Австралії, Китаю, Японії, Індії, дала безперечно федерації „Pax Romana" характер всесвітній, бо досі працювали в ній виключно самі европейці.

Українці, крім поодинокимх виступів у дискусіях, мали теж кілька спеціяльних точок у програмі конґресу „Pax Romana". Дня 28. серпня відправлено в Вашинґтоні вечірню в нашому обряді для всіх учасників конґресу. (Тут відразу додам, що 29. серпня була відправлена сирійська Служба Божа, як зразок східнього обряду; концелебрували в ній українці і інші священики східних обрядів). Дня 4. вересня целебрував Преосвященний Кир Константин у Ню Йорку, в сослуженні багтьох українських священиків нашу св. Літургію, що стягнула не лише всіх конґресменів, але й багато місцевих американців та українців. Чудовий наш обряд, як і хор, викликував подив у всіх чужинців, що навіть спеціяльно приходили опісля до нас та висказували своє захоплення. Прекрасну проповідь виголосив о. Тиханський.

У Вашинґтоні (31. серпня), як і опісля в Ню Йорку (7. вересня) відбулись теж засідання підсекретаріяту „Pro Oriente", що ними проводив проф. М. Чубатий, який теж виголосив доклад п. з. „Ідея церковного обеднання в Католицькій Акції Університетської Молоді".

Ціла українська сторінка коґресу була дбайливо підготовлена і полишила якнайкраще враження.

Назагал, коли приходиться характеризувати цілий конґрес, випав він трохи слабше, як попередні. Головною причиною цього, це вибух війни в Европі. Це впровадило багато замішання, та унеможливлювало правильну працю.

З огляду на війну, порішено теж перенести частину секретаріяту „Pax Romana" із Швайцарії до Злучених Держав, де й на будуче виходитиме журнал „Pax Romana". Лишиться теж тут адміністраційний секретар „Pax Romana" п. Руді Салят.

Кінчаючи, зазначу ще, що ця міжнародня федерація тішиться безпосередньою опікою Вселенського Архиерея. Є це чи не одинока світова орґанізація, що до українців ставиться дуже прихильно та дає їм змогу навязувати та удержувати контакт з католиками цілого світу.

Богдан Лончина,
делеґат Т-ва „Обнова" на 18. конґрес „Pax Romana".

БИЗНЕС, ЯК ЗВИЧАЙНО.

Так написано на крамниці парасоль у Лондоні, котра забарикадувалася проти повітряних рейдів.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

В пятницю, 22. вересня 1939., помер в Джерзі Ситі, Н. Дж., РОМАН МАРИНЕЦЬ.

Покійний походив зо села Корчина, пов. Стрий, Галичина. Прожив 52 роки. До Товариства Клюб Поступовий, від. 70. У. Н. Союзу, вступив 29. січня 1911.

Похорон відбудеться в вівторок, 26. вересня, з дому жалоби, 56 Morris St., в годині 9. рано.

Вічна Йому память!

Антін Онисик, секр.

РАДІОВІ ПРОГРАМИ

ЙОНҐСТАВН, ОГАЙО.

УКРАЇНСЬКА ГОДИНА на РАДІО

Хор „Бандурист" укр. правосл. громади під управою **о. С. Мусійчука** дасть **півгодинну програму** українських народніх пісень з нової місцевої йонґставнської стації **W.F.M.J.** (1420 Кл.) **в неділю, 1. жовтня, від 11:00—11:30 рано** (стендерд тайм).

НАСТУП ПОЛІЦІЇ НА ТАЙНУ ГОРАЛЬНЮ.

У Бельмівській Пущі на Віленщині поліція викрила тайну горальню селян, що продукувала по ночах велику скількість спірту. Тайна горальня мала алярмове уладження і на випадок небезпеки селяни втікали тайним коридором поза горальню. По довших обсерваціях влада рішила зліквідувати її. Тому поліція окружила горальню, але її привитали крісовим вогнем. По годинній стрілянині поліція здобула горальню, але знайшла тільки апарати до виробу спірту. Поліція арештувала 20 осіб.

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

(89)

Така спокійна фільософія Тарзана в обличчі надходячої смерти зчудувала Вуда і змусила його замовчати. Він не знав, що далі на це говорити. Тут втрутився в розмову Вальтор, що також був засуджений на смерть, і сказав: „Це свята правда, що говорить Тарзан. Яка ріжниця, в котрім часі ми вмираємо, коли вмираємо відважно.

„Коли людина вмре відважно, як на лицаря пристало, його смерть щасливіша, ніж смерть того, що вмирає зо старости на ліжку. Поправді сказати, я гордий з того, що згину від слона. Смерть від слона вважається в нас честю, подібно, як смерть від льва вважається честю в столиці Атне. Це лицарська смерть".

Тарзан підхопив цю розмову. Його вона цікавила. Зрештою не було чого іншого робити. Він завважав: „А я волів би згинути від льва. Льви скоріше вбивають. Також тому, що я люблю слонів і все вважав їх своїми приятелями. Не хотілосяб умирати від приятеля"... Тарзан задумався.

„Цей, що вбє тебе, певно не буде твоїм приятелем", пригадав йому Вальтор. „Я знаю", відповів Тарзан. „Цей, що вбє нас, дуже дикий і сердитий звір". Далі їх розмова урвалась. Тарзан позіхнув і почав дрімати. Його ні трошки не турбувало це, що мало статися завтра. Боягузи вмирають тисячі разів, а відважний ніколи...

"WE WANT A FREE UKRAINE!"

So declared MYKOLA MICHNOVSKY in 1900.

For details of the life of Ukraine's first modern revolutionary read GEORGE KOLLARD'S

"MYKOLA MICHNOVSKY, FOUNDER OF MODERN UKRAINIAN NATIONALISM"

in the latest issue of

THE TRIDENT MAGAZINE

"AMERICA'S OUTSTANDING MAGAZINE ON UKRAINE" (just out)

EIGHT LONG ARTICLES! $500 IN PREMIUMS!

Single copy—15 cents. Subscription—$1.50.

P. O. Box 13, Sta. D, New York City

МЕШКАННЯ ДО ВИНАЙМУ

ДО ВИНАЙМУ АПАРТМЕНТ НА 6 КОМНАТ,
всі модерні уліпшення. Голоситися до:

223-4

І. МИКИТКА,
254 Clinton Ave., Jersey City, N. J.

ЗАНЕДБАНІ ХРОНІЧНІ НЕДУГИ

доводять до безпотрібного терпіння. Аналіза крови, лучі „Екс", аналіза сечі, медична екзамінація ПО НИЗЬКІЙ ЦІНІ запевняють удачну діягнозу. Ревматичні стани, „Гей фівер", астма, клопоти відходової кишки, піхура, залоз і нирок лікується модерними способами. — ПОРАДА ДАРОМ.

DR. DERUHA
128 East 86th St., New York City.
Кожного дня від 10.—2. год. і від 4.—9. У неділі від 10.—2.
Осібна ждальня для жінок.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР
321 E. 18th STREET,
between 1st and 2nd Avenues,
NEW YORK, N. Y.
Tel. GRAMERCY 5-2410.
Урядові години: рано від 10 до 12. Ввечір від 6 до 8, а в неділі рано від 10 до 12.

МИРОН ЛИТВИН
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Без ріжниці, як далеко поза Нюарком Вразі потреби телефонуйте до нас. Обслуга щира і чесна — Office:
883 MORRIS AVENUE,
cor. Springfield Ave.
NEWARK, N. J.
Phone: Essex 3-8347

ІВАН БУНЬКО
УКРАЇНСЬКИЙ УНДЕРТЕЙКЕР
заряджує погребами по ціні так низькій, як $150. Обслуга найкраща.

JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as $150.
Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
ЗАНИМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 E. 7th STREET, NEW YORK, N. Y.
Tel.: Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL: 707 PROSPECT AVENUE, (cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y.
Tel. Melrose 5-6577

А я думала...

— Лялю, вір мені, що вічно буду тебе любити...

— А я дурненька думала, що ти оженишся зо мною...